

EUROOPA KOMISJON

Brüssel, 17.7.2012
COM(2012) 391 final

**KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Euroopa mikrokrediidirahastu „Progress” rakendamine aastal 2011

**KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Euroopa mikrokreididrahastu „Progress” rakendamine aastal 2011

SISUKORD

1.	Sissejuhatus	4
2.	Otsuse rakendamine mikrolaenude pakkujate tasandil	4
2.1.	Sõlmitud lepingud	4
2.2.	Rahastatavad meetmed.....	6
2.3.	Heakskiidetud ja tagasilükatud taotlused	8
3.	Mõju mikrolaenupakkujate tasandil.....	9
3.1.	Mikrolaenude summa ja laenusaajate arv	9
3.2.	Lõplike laenusaajate liigid	10
3.3.	Mikrokrediidirahastu „Progress” sotsiaalne ja tööhõivealane mõju	10
4.	Vastastikune täiendavus ja kooskõlastamine Euroopa Liidu muude rahastamisvahenditega	10
5.	Järeldused ja tulevikuväljavaated.....	10

1. SISSEJUHATUS

Euroopa mikrokrediidirahastu „Progress”, mille eesmärk on tööhõive elavdamine ja sotsiaalne kaasamine, loodi 2010. aasta märtsis otsusega nr 283/2010/EL (edaspidi „otsus”).

Mikrolaenu pakkujad ELi liikmesriikides võivad taotleda Euroopa Investeeringufondi (EIF) tagatise või rahastatavaid vahendeid (laen, omakapitali- ja riskijaotamisvahendid), seega võivad neist saada mikrokrediidirahastu „Progress” vahendajad¹. Nad pakuvad mikrolaene (laenud alla 25 000 euro) mikroettevõtjatele või üksikisikutele, eelkõige neile, kes on töötud, keda ohustab töö kaotamine, kes on sotsiaalselt tõrjutud või muul viisil ebasoodsas olukorras tavapärase laenu tagamisel. Mikrolaenu saab taotleda mikroettevõtte asutamiseks ja/või arendamiseks. Ajavahemikuks 2010–2013 eraldab Euroopa Liit mikrokrediidirahastu „Progress” jaoks 103 miljonit eurot² ja Euroopa Investeeringupank (EIP) on võtnud kohustuse lisada rahastatavate vahendite tarbeks veel 100 miljonit eurot. 203 miljonit eurot jaguneb järgmiselt: 25 miljonit eurot tagatiste jaoks ja 178 miljonit eurot rahastatavate vahendite tarbeks. Mikrokrediidirahastut „Progress” rakendab komisjoni ja Euroopa Investeeringupanga nimel Euroopa Investeeringufond.

2011. aasta oli mikrokrediidirahastu „Progress” esimene täielik tegevusaasta. Kooskõlas otsuse artikliga 8 hõlmab käesolev aruanne otsuse rakendamist mikrolaenupakkujate tasandil, sealhulgas EIFiga sõlmitud lepinguid, geograafilist jaotumist, rahastatavaid meetmeid ning heakskiidetud ja tagasilükatud taotlusi. Aruande teises osas analüüsitakse olemasolevate andmete põhjal rahastu mõju mikrolaenu taotlejate tasandil, sealhulgas laenusaaajate liike ja jaotumist sektorite lõikes. Viimastes punktides käsitletakse mikrokrediidirahastu „Progress” ja muude vahendite vastastikust täiendavust ning tulevikuväljavaateid. Aruanne hõlmab 2011. aastat, kuid võimaluse korral võetakse arvesse ka värskemaid andmed.

2. OTSUSE RAKENDAMINE MIKROLAENUDE PAKKUJATE TASANDIL

2.1. Sõlmitud lepingud

Vahendajate liigid

Mikrokrediidirahastu „Progress” on avatud mitmesugustele riigi, piirkondliku ja kohaliku tasandi vahendajatele, kaasa arvatud pangad ja muud finantseerimisasutused ning era- ja avalik-õiguslikud asutused. Kõnealune sektor on üles näidanud märkimisväärset huvi rahastu pakutavate vahendite vastu. Märtsiks 2012 oli EIF allkirjastanud 18 lepingut 16 mikrolaenupakkujaga:

- kaheksa muud finantseerimisasutust: *microStart* (Belgia), *Mikrofond* ja *JOBS MFI* (Bulgaaria), *Créasol* (Prantsusmaa), *Qredits* (Madalmaad), *Inicjatywa Mikro* (Poola), *FAER* ja *Patria Credit* (Rumeenia);

¹ Üksikasjalikuma teabe saamiseks vt 2010. aasta rakendusaruannet, KOM (2011) 195.

² Lisaks esialgu ettenähtud 100 miljonile eurole lisati 3 miljonit eurot Euroopa Parlamendi ettevalmistava meetme tegevuse raames (üksikasjalikuma teabe saamiseks vt 2010. aasta rakendusaruannet).

- seitse panka: *Central Cooperative Bank* (Küpros), *Pancretan Cooperative Bank* (Kreeka), *Šiaulių Bankas* (Leedu), *FM Bank* (Poola), *Millennium Bank* (Portugal), *Banca Transilvania* (Rumeenia) ja *Volksbank Slovenia* (Sloveenia);
- üks avalik-õiguslik asutus: *ICREF* (Hispaania).

Erinevat liiki vahendajad võimaldavad rahastul luua paljude mikroettevõtjate jaoks juurdepääs laenudele (vt ka punkt 3.2).

Mikrolaenu pakkujate hulgas on esindatud kõik territoriaalsed tasandid. Mõned pakkujad katavad kogu riiki (nt *FM Bank* Poolas), samas kui teised tegutsevad piirkondlikul või kohalikul tasandil. Näiteks Hispaania *ICREF* keskendub Murcia piirkonnale ning Portugali pangal *Millennium Bank* on kontorid Lissabonis, Portos, Assooridel ja Madeiral. Belgia *microStart* tegutseb Brüsseli mõnes piirkonnas.

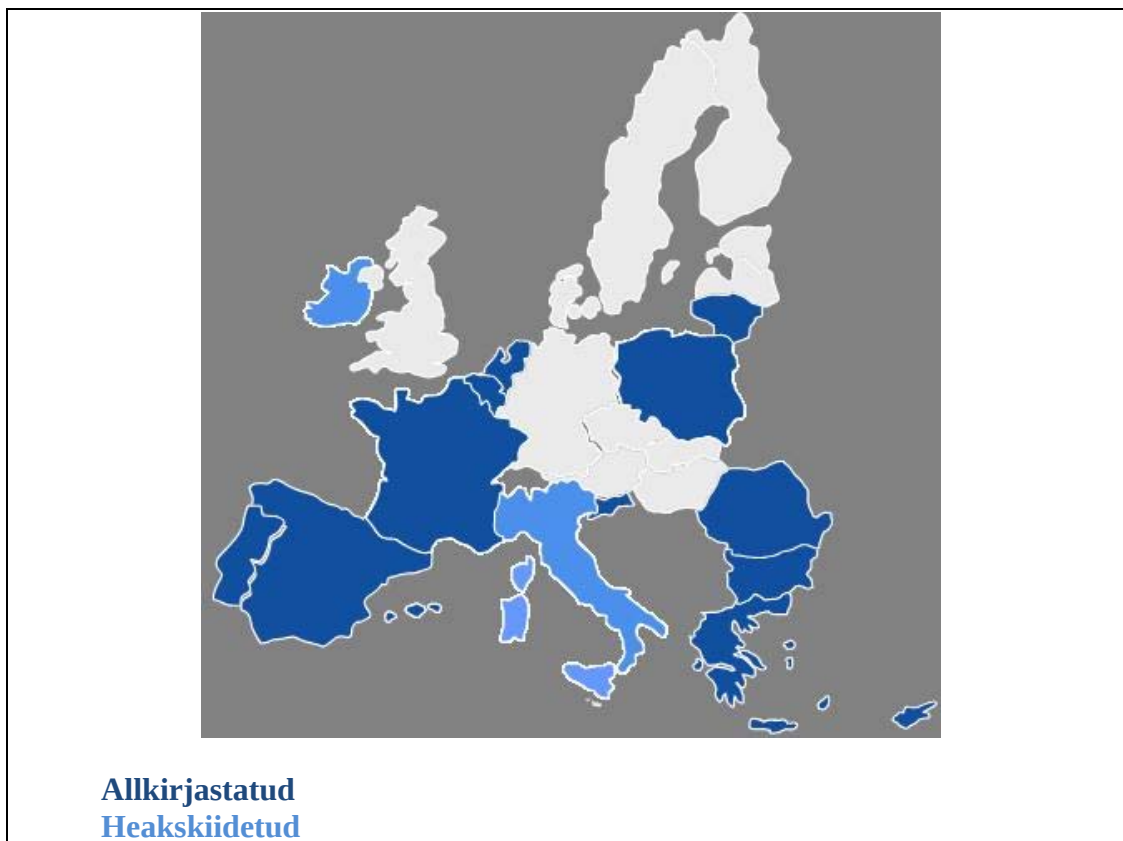
Geograafiline jaotumine

Kuigi mikrokrediidirahastu „Progress” lähtub nõudlusest, on selle eesmärk saavutada tasakaalustatud geograafiline jaotumine. Seega on EIFi ülesandeks anda tagatise vähemalt 12 liikmesriigi vahendajatele ning pidada kinni riikide jaoks kehtestatud tagatiste kontsentratsioonipiirangust.

2012. aasta märtsi lõpuks oli tagatise välja antud kuues riigis (Belgia, Kreeka, Madalmaad, Poola, Portugal, Rumeenia – vt tabel 1).

Lepingud rahastatavate vahendite kasutamiseks olid sõlmitud üheksas liikmesriigis: Bulgaarias, Küprosel, Kreekas, Hispaanias, Prantsusmaal, Leedus, Poolas, Rumeenias ja Sloveenias. Mikrokrediidirahastu „Progress” raames rahastatavate vahendite halduseeskirjade kohaselt ei või vahendajate riskipositsioon üheski liikmesriigis ületada 10 % investorite poolt eesmärgiks seatud kohustuste summast, st praegu 17,5 miljonit eurot. Kolme lepinguga, mille kogusumma 16,5 miljonit eurot, on Rumeenia ainus riik, kes on sellele piirmäärale lähedale jõudnud.

Mikrokrediidirahastu „Progress” vahendite geograafiline jaotumine (märts 2012)
--

2.2. Rahastatavad meetmed

Tagatised

Mikrokrediidirahastu „Progress” tagatissüsteemi raames, mida rahastab ainult komisjon, võib Euroopa Investeerimisfond anda portfelligarantii mikrolaenu pakkujatele või vastugarantii tagatist andvatele asutustele, kes omakorda annavad tagatise mikrolaenu pakkujate mikrolaenuportfelli tagamiseks. Tagatise olemasolu lihtsustab mikrolaenude pakkujatel riskantseteks peetavate sihtrühmade (alustavad ettevõtted, kellel puudub veel äritegevuse ajalugu, noored, vähemusrühma kuuluvad isikud) teenindamist. Kõik lepingulised kohustused, mis võivad jääda täitmata, on tagatisega kaetud ning makstakse välja mikrokrediidirahastu „Progress” vahenditest³. Tagatise taotlejad on tavaliselt mikrokrediidiasutused, mis juba keskenduvad riskirühmadele, nagu Belgia *microStart*, kelle sihtrühmaks on eelkõige sisseerändetaustaga isikud, või mikrolaenu pakkujad, kes soovivad laiendada oma laenutegevust ka riskirühmadele. Mikrokrediidirahastu „Progress” toetusel teenindab Poola pank *FM Bank* alustavaid ettevõtteid, mis on tegutsenud vähem kui 12 kuud.

Muudel juhtudel kasutatakse tagatist selleks, et parandada mikrolaenu võtjate laenutingimusi, pakkudes näiteks madalamat intressimäära või paindlikumaid tagatisnõudeid. Näiteks kohustus Rumeenia *Patria Credit* alandama tagatise toel intressimäära 2,9 protsendipunkti võrra ja aktsepteerima klientide isiklikke tagatise reaaltagatise asemel.

³

Üksikasjalik kirjeldus on esitatud 2010. aasta rakendusaruandes KOM (2011) 195.

Kuna algne nõudlus mikrokrediidirahastu „Progress” tagatiste järele oli oodatust väiksem, pikendati tagatiste tähtaega kolmelt aastalt kuuele. See suurendas huvi tagatiste vastu ja märtsiks 2012 oli algatatud kuus tagatistoimingut.

Rahastatavad vahendid

Euroopa Komisjon ja Euroopa Investeerimispank (EIP) kaasrahastavad nelja liiki vahendeid:

- eelisaenud⁴
- allutatud laenud⁵
- riskijagamisskeemi alusel antud laenud⁶
- omakapitaliinvesteeringud (otsesed või kaudsed).

Eelisaenud annavad vahendajatele likviidsuse, mida nad saavad kasutada mikrolaenu vormis edasilaenamiseks. Vastavalt ootustele on eelisaen olnud algusest peale kõige populaarsem toode, selle on valinud 13 mikrolaenu pakkujat. Üks eelisaenu populaarsuse põhjus on selle toote suhteline lihtsus ja kasutusküürus võrreldes keerulisema allutatud või riskijagamisel põhineva laenuga ja omakapitaliinvesteeringuga.

Eelkõige väikepankade puhul võimaldavad allutatud laenud suurendada kapitali ja parandada kapitali adekvaatsust, et see vastaks õigusaktides sätestatud nõuetele. Need vahendid toimivad toetava mehhanismina, mis aitavad saada rohkem rahalisi vahendeid teistelt investoritelt. Allutatud laenu puhul nõutakse vahendajalt, et loodava mikrolaenu portfelli maht peab olema vähemalt kaks korda suurem kui saadud allutatud laen. 2012. aasta märtsiks oli allutatud laenu lepingu sõlminud üks mikrolaenu pakkuja – *Volksbank Slovenia*.

Riskijagamisskeemi alusel antud laenud hõlmavad nii eelisaenude kui ka portfelli riskide jagamise elemente. Riskijagamisskeemi alusel antud laenude puhul nõutakse vahendajalt laenusummaga võrdset panustamist. See tähendab, et võimendava mõju toel suureneb esialgne summa vähemalt kahekordseks. Riskijagamisskeemi alusel antavate laenude kasuks otsustavad kõige tõenäolisemalt pangad, eriti alanevate projektide puhul⁷.

Omakapitaliinvesteering võib tähendada nii otsest investeeringut mikrolaenu pakkuvasse ettevõttesse kui ka kaudset investeeringut, kui toetatakse rahastut, mis investeerib mikrolaenu pakkuvatesse ettevõtetesse. Kuna omakapitaliinvesteering aitab mikrolaenu pakkujatel saada rohkem rahalisi vahendeid, nõutakse vahendajatelt, et mikrolaenu portfelli maht peab olema vähemalt kolm korda suurem kui saadud omakapitaliinvesteering⁸.

⁴ Kui laenuvõtja läheb pankrotti, tuleb eelisaen tagastada enne teistele võlausaldajatele tehtavaid makseid.

⁵ Rahastamine on allutatud eelisvõlausaldajate nõuetele.

⁶ Eelisaenud, mis on kombineeritud mikrokrediidiportfelli riskiosalusega.

⁷ Esimene riskijagamisskeemi alusel antava laenu leping allkirjastatakse tõenäoliselt 2012. aastal.

⁸ 2012. aastal peaks sõlmima kaudse omakapitaliinvesteeringu leping ühe Ühendkuningriigi fondiga.

Tagatiste ja rahastatavate vahendite vastastikune täiendavus

Mikrokrediidirahastu „Progress” toodete suur mitmekesisus võimaldab toetada erinevaid vahendajaid Euroopa eri piirkondades. Lisaks täiendavad mikrokrediidirahastu „Progress” kaks toetusliiki teineteist vastastikku. Esiteks on nii tagatiste kui ka rahastatavate vahendite kättesaadavusel positiivne mõju eelkõige geograafilisest aspektist, sest neid kasutatakse erinevates riikides (vt punkt 2.1). Teiseks, kui mikrolaenu pakkuja on saanud mõlemat liiki toetust, kasutatakse tooteid üksteist täiendavalt. Näiteks *Pancretan Cooperative Bank* (Kreeka) i) kasutab tagatise riskikaitset, et katta riskantsemat portfelli, kuhu kuuluvad idufirmad, mille äritegevuse ajalugu ei ületa kolme aastat, või uued laenuvõtjad, kellel puudub piisav tagatis, ning ii) moodustab eelisaenu vahendite abil eraldi portfelli, mis on suunatud olemasolevatele ettevõtetele, kellel on praeguses majanduskliimas raske mikrolaenu saada.

Tabel 1. Ülevaade mikrokrediidirahastu „Progress” tegevusest 31. märtsi 2012. aasta seisuga

Liikmesriik	Vahendaja	Vahend	Toetus vahendajale (eurodes)
BE	<i>microStart</i>	Tagatis	111 375
BG	<i>Mikrofond</i>	Eelisaen	3 000 000
BG	<i>JOBS MFI</i>	Eelisaen	6 000 000
CY	<i>Cooperative Central Bank</i>	Eelisaen	8 000 000
FR	<i>Créasol</i>	Eelisaen	1 000 000
EL	<i>Pancretan Cooperative Bank</i>	Tagatis Eelisaen	803 250 8 750 000
LT	<i>Šiaulių Bankas</i>	Eelisaen	5 000 000
NL	<i>Qredits</i>	Tagatis	750 000
PL	<i>FM Bank</i>	Tagatis	1 940 000
PL	<i>Inicjatywa Mikro</i>	Eelisaen	4 000 000
PT	<i>Millenium Bank</i>	Tagatis	309 488
RO	<i>Patria Credit</i>	Tagatis Eelisaen	960 000 8 000 000
RO	<i>FAER</i>	Eelisaen	1 000 000
RO	<i>Banca Transilvania</i>	Eelisaen	7 500 000
SI	<i>Volksbank Slovenia</i>	Allutatud laen	8 750 000
ES	<i>ICREF</i>	Eelisaen	8 000 000
12 liikmesriiki	16 mikrolaenupakkujat	18 lepingut	73 874 068

Rahaliste vahendite summa

31. märtsiks 2012 oli Euroopa Investeerimisfondi kohustuste kogusumma mikrolaenupakkujate ees 73,87 miljonit eurot.

Tagatistega seotud kulukohustusi oli 4,87 miljonit eurot (25 miljonist eurost, mis oli tagatisteks kättesaadav). See on oluliselt vähem kui 8 miljonit eurot, mida 2011. aasta lõpuks oodati. Euroopa Investeeringufond on siiski kinnitanud, et nõudlus tagatiste järele kasvab. Seda peaks 2012. aastal tõendama mitmete täiendavate, sh suuremahulisemate lepingute sõlmimine. Nõudluse kasv on tingitud ka tagatiste tähtsusest pikendamise kolmelt aastalt kuuele.

Rahastatavate vahendite osas ületab mikrolaenu pakkujatega seotud kulukohustuste summa (69 miljonit eurot) prognoositud summat (44 miljonit eurot). See on seotud sektori suure nõudlusega ja EIFi jõupingutustega taotluste algatamisel.

Eelisaenulepingutega seotud avansilised maksed tehakse tavaliselt osamaksetena 18–24 kuu jooksul. 2011. aastal allkirjastatud lepingud makstakse seega eeldatavasti täielikult välja 2013. aastal. Esimene osamakse makstakse välja, kui mikrolaenu pakkuja vastab teatavatele tingimustele, näiteks kui tal on klientidele laenu andmiseks operatiivne valmisolek või suutlikkus. Kumbki väljamakse ei ületa tavaliselt 50 % kulukohustuste kogusummast. Järgmine väljamakse tehakse pärast seda, kui varem läbirääkimiste käigus kokkulepitud mikrolaenu pakumise eesmärgid on saavutatud.

2012. aasta märtsiks oli väljamaksete summa 19,1 miljonit eurot: *Cooperative Central Bank* (Küpros), *ICREF* (Hispaania) ja *Patria Credit* (Rumeenia) igaüks 4 miljonit eurot, *Šiauliy Bankas* (Leedu) 2,5 miljonit eurot, *JOBS MFI* (Bulgaaria) 2 miljonit eurot, *Mikrofond* (Bulgaaria) 1,5 miljonit eurot, *Inicjatywa Mikro* (Poola) 0,89 miljonit eurot ja *FAER* (Rumeenia) 0,24 miljonit eurot.

2.3. Heakskiidetud ja tagasilükatud taotlused

Selleks et saada mikrokrediidirahastu „Progress” vahendajaks, peavad mikrolaenu pakkujad vastama osalemishuvist teatamise kutsele (tagatiste puhul) või esitama taotluse otse EIFile (rahastatavate vahendite puhul)⁹. EIF hindab ettepanekuid ja kontrollib põhjalikult taotluse esitanud mikrolaenu pakkujaid. Tagatiste saamiseks on vajalik ka komisjoni nõusolek. Kui EIFi juhatus on taotluse heaks kiitnud, sõlmitakse läbirääkimiste tulemusena leping ning EIF ja vahendaja kirjutavad sellele alla.

Seni ei ole mikrokrediidirahastu „Progress” raames ühtegi rahastamistaotlust ametlikult tagasi lükatud. Siiski on paljud mikrolaenu pakkujad pärast esimest kontakti EIFiga taotluse esitamisest loobunud. Tagatiste puhul oli see osaliselt seotud asjaoluga, et mikrolaenu pakkujad leidsid, et rahastatavad vahendid sobivad nende vajadustega paremini.

Rahastatavate vahendite osas on katkestatud eelisaenulepingud kahe mikrolaenu pakkujaga, kes ei vajanud enam mikrokrediidirahastu „Progress” toetust. Otseste omakapitaliinvesteeringute puhul loobuti vastastikuste laenu põhimõttest, sest nende vastavus asjaomasele otsusele oli ebaselge. Üldjoontes ei järgnenud mõningatel juhtudel esialgsele kontaktile konkreetseid meetmeid, kuna taotletud summa oli liiga suur, mikrolaenu pakkuja suurus ja riskimaandus oli ebapiisav või tema laenupraktika küsitava väärtusega.

⁹

http://www.eif.org/what_we_do/microfinance/progress/index.htm.

Lisaks on mitu EIFi juhatuse heakskiidetud lepingut ikka veel allkirjastamata ning nende edasine saatus ei ole teada. Selline on olukord kaudse omakapitaliinvesteeringuga Ühendkuningriigis asuvasse fondi, mis kiideti heaks juba 2010. aasta detsembris. Tundub, et pärast struktuurimuutusi ei ole vahendaja enam huvitatud lepingu sõlmimisest EIFiga. Läbirääkimised EIFi juhatuse poolt heakskiidetud lepingu üle ühe Itaalia vahendajaga on peatatud, sest oodatakse kinnitust vahendaja kapitali suurendamise kohta. Lisaks on ühe edasigarantiilepingu sõlmimine ühe Itaalia garantiasutusega ebakindel seetõttu, et riiklikke õigusakte on hiljuti muudetud. Muutus vähendab garantiasutuse suutlikkust täita mikrokrediidirahastu „Progress” täiendavaid nõudeid.

3. MÕJU MIKROLAENUPAKKIJATE TASANDIL

3.1. Mikrolaenude summa ja laenusaaajate arv

Eesmärgid

Lõpptarbijatele ettenähtud mikrolaenude puhul on prognoositud, et mikrokrediidirahastu 203 miljoni eurone kogueelarve võimaldab suurendada mikrolaenude summat 500 miljoni euroni (st umbes 46 000 mikrolaenu).

Võttes arvesse praeguseks mikrolaenu pakkujatega sõlmitud 18 lepingut, võib eeldada, et 2012. aasta märtsiks lepingutega kaetud 73,87 miljonit eurot (s.t rohkem kui üks kolmandik kasutada olevast kogueelarvest) võimaldab lähiaastatel anda rohkem kui 170 miljoni euro eest mikrolaene. Seda aitavad saavutada mitmed vahendajatele seatud tingimused, näiteks kui eelisaenu saanud mikrolaenupakkuja ei suuda kokkulepitud laenupakkumiseesmäärke täita, peab ta laenu ennetähtaegselt tagasi maksma. See loob selge stiimuli, et raha laenatakse mikrolaenuvõtjatele edasi tõhusalt ja tulemuslikult. Samasugused tingimused on kehtestatud ka tagatiste puhul. Kuna tagatised antakse enamasti tasuta, peavad mikrolaenude pakkujad maksma kohustistasu, kui väljamaksed moodustavad vähem kui 90% mikrolaenude kokkulepitud summast.

Väljaantud mikrolaenude summa ja laenusaaajate arv

2012. aasta märtsiks oli Belgia, Bulgaaria, Hispaania, Leedu, Madalmaade, Poola ja Rumeenia mikrolaenupakkujate väljaantud mikrolaenude summa 26,8 miljonit eurot (tagatised 17,8 miljonit eurot, rahastatavad vahendid 9,1 miljonit eurot)¹⁰. Seega moodustavad 2012. aasta märtsiks sõlmitud 18 lepingut 15,72 % prognoositud summast.

2012. aasta märtsiks olid kõnealused mikrolaenupakkujad andnud välja 2 933 mikrolaenu (1 834 tagatiste raames, 1 099 rahastatavate vahendite raames). See moodustab kõigi 18 lepingu puhul 17,8 % oodatavast koguarvust.

EIFi hinnangu kohaselt on praegused näitajad üldjoontes tavapärased mikrolaenude portfelli puhul, mille kaasatusperiood kestab 2–3 aastat pärast lepingute allkirjastamist. Enamasti ei kulge portfelli moodustamine ajas lineaarselt: aeglasele

¹⁰ Need arvud kajastavad mikrolaene, mida mikrolaenupakkujad on andnud mikrokrediidirahastu „Progress” toetusel.

käivitamis etapile järgneb mahu kiirem kasv. Pärast lepingu sõlmimist peab mikrolaenu pakkuja valmistama ette mikrolaenude väljaandmise korra, eriti kui tegemist on uue tootega. Näiteks võib kehtida nõue, et enne esimese mikrolaenu väljamaksmist peavad avalik-õiguslikud asutused korraldama pakkumismenetluse, et leida pank, kellega koostööd teha. Selline menetlus võib kesta mitu kuud.

Tagatised on tavaliselt kättesaadavad kaks aastat pärast lepingu sõlmimist, eelisaenude puhul on kaasatusperiood 2–3 aastat. See tähendab, et mikrolaenude pakkujad, kes on praeguseks lepingud sõlminud, peaksid saavutama oma eesmärgid laenude kogusumma ja arvu osas ajavahemikus 2013–2015.

3.2. Lõplike laenusaaajate liigid

Mikrokrediidirahastu „Progress” toetusel tegutsevate mikrolaenupakkujate eesmärk on jõuda mitmesuguste lõpptarbijateni.

Mõned keskenduvad füüsilisest isikust ettevõtjatele ja/või mikroettevõtjatele, nt *Banca Transilvania* Rumeenias, kes tutvustab ennast kui ettevõtlike inimeste panka. Küprose *Cooperative Central Bank* on sihtrühmaks seadnud füüsilisest isikust ettevõtjad ning Kreeka *Pancretan Cooperative Bank* on suunatud oma tegevuse olemasolevatele mikroettevõtetele, kellel on raske leida rahastamisvõimalusi.

Mitmed mikrolaenupakkujad on suunanud oma tegevuse maapiirkondade ettevõtjatele, keskendudes põllumajandussektorile. See on eriti oluline riikides, kus pangad koonduvad enamasti suurlinnadesse. Rumeenia *FAER* ja *Patria Credit* täidavad seega suurt lünka, nagu ka *Mikrofond* Bulgaarias. Ka Poola *Inicjatywa Mikro* keskendub füüsilisest isikust ettevõtjatele, eelkõige põllumajandusettevõtjatele.

Mitu mikrolaenupakkujat on seadnud eesmärgiks pakkuda rahastamisvõimalusi idufirmadele, mida peetakse üldiselt suhteliselt suure riskiga tegevuseks. Poola *FM Bank* keskendub ettevõtetele, kes on tegutsenud vähem kui aasta. Madalmaade *Qredits* on loonud mikrokrediidirahastu „Progress” toetusel portfelli idufirmade rahastamiseks. Sloveenia *Volksbank* ja Kreeka *Pancretan Cooperative Bank* on keskendunud mikroettevõtetele, mis on tegutsenud vähem kui kolm aastat. *Pancretan Cooperative Bank* pakub laenu ka uutele laenuvõtjatele, kellel on elujõuline äriplaan, kuid puudub piisav tagatis.

Lisaks keskenduvad mõned mikrokrediidirahastu „Progress” vahendajad eriti haavatavatele laenuaotlejatele, nagu näiteks noored ja naised (Hispaania *ICREF*). Bulgaaria *JOBS MFI* pakub mikrolaene ja -liisingut töötutele ja tööotsijatele, kes soovivad luua isikliku ettevõtte, enamik Belgia panga *microStart* klientidest on sisseandetaustaga ning Leedu *Šiaulių Bankas* on seadnud eesmärgiks, et vähemalt 50 % laenudest antakse naisettevõtjatele ja mikroettevõtetele, mille töötajaskond koosneb enamasti naistest või mille omanikeks on ainult naised. Portugali *Millennium Bank* teeb mikrolaenude osas koostööd organisatsiooniga, mis toetab sotsiaalselt tõrjutud isikuid, nagu kodutuid, endisi narkosõltlasi ja romasid. Prantsuse *Créasol* on võtnud oma sihtrühmaks töötud, kes on sageli sisseandetaustaga ning kes soovivad luua oma ettevõtte või seda arendada, kuid kellele piirkonna pangad on laenu andmisest keeldunud.

3.3. Mikrokrediidirahastu „Progress” sotsiaalne ja tööhõivealane mõju

EIFi aruanne komisjonile mikrokrediidirahastu „Progress” sotsiaalse ja tööhõivealase mõju kohta lähtub andmetest, mille on esitanud mikrolaenu pakkujad, keda mikrokrediidirahastu toetab. Aruannete koostamine sotsiaalse mõju kohta ei ole ühisturul tavaks ning seetõttu oli vaja sisemenetlusi ja -süsteeme kohandada, et mikrolaenu pakkujad saaksid EIFile aru anda. Aruanne sotsiaalse mõju kohta esitatakse vaid kord aastas ning esitamise tähtaeg on 30. september.

2011. aastal oli selleks kuupäevaks mikrokrediidirahastu „Progress” toetusel laenutegevust alustanud viis mikrolaenupakkuja, kuid mõningad andmed on kättesaadavad ainult kahe mikrolaenupakkuja kohta. Mõningaid probleeme võib vabandada asjaolu, et sellist aruannet koostati esimest korda. Seepärast ei saa tööhõivet ja sotsiaalset mõju käsitlevaid andmeid pidada tüüpiliseks. Samuti on veel liiga vara anda hinnangut toetatud ettevõtete jätkusuutlikkust kajastavate andmete kohta.

Töökohtade loomine ja ettevõtete asutamine

Mikrokrediidirahastu „Progress” mõju töökohtade loomisele saab mõõta töötute ja tööturul eemal viibinud isikute arvuga, kes asutasid mikrolaenu toel oma ettevõtte. Toetudes vahendajate *microStart* (Belgia) ja *Mikrofond* (Bulgaaria) esitatud teabele, oli selliseid isikuid 27,46 % klientide koguarvust. Lisaks osutavad tõendid, et osa laenu saamise ajal töötanud isikutest töötasid vaid osalise tööajaga.

Mikrolaenuvõtjate hulgas oli ka tegutsevaid mikroettevõtteid, esitatud teabe kohaselt oli ligikaudu 60 % toetatud ettevõtetest tegutsenud vähem kui aasta. Seetõttu loetakse neid riskantseteks mikrolaenuvõtjateks. Üle kolmandiku ettevõtetest olid tegutsenud vähem kui kuus kuud.

Tabel 2. Mikrokrediidirahastu „Progress” vahendajate poolt toetatud ettevõtete äritegevuse ajalugu (andmed 2011. aasta septembri seisuga)

	kuni kaks aastat	kuni üks aasta	kuni kuus kuud
<i>FM Bank</i>	100 %	94,39 %	58,88 %
<i>Mikrofond</i>	40,93 %	30,38 %	13,50 %
<i>microStart</i>	90,74 %	85,19 %	79,63 %
<i>Patria Credit</i>	90,21 %	79,02 %	73,43 %
<i>Qredits</i>	75,42 %	55,87 %	24,39 %
Kokku	73,01 %	58,63 %	34,69 %

Ebasoodsamas olukorras olevatele sihtrühmadele suunatud tegevus

Kõrgema haridustasemega isikud hakkavad tõenäolisemalt ettevõtlusega tegelema kui madalama haridustasemega isikud¹¹. Vahendajate *microStart* ja *Mikrofond* esitatud andmed klientide hariduse kohta osutavad, et rohkem kui kolm neljandikku mikrolaenu taotlejatest oli kas keskhariduse (71 %) või ainult algharidusega (5 %). See näitab, et need vahendajad toetavad isikuid, kes on tööturul haavatavamad.

¹¹ Euroopa Komisjon, Flash Eurobarometer nr 283 „Entrepreneurship in the EU and beyond. A survey in the EU, EFTA countries, Croatia, Turkey, the US, Japan, South Korea and China”, mai 2010.

Mikrolaenuvõtjate seas olid ligikaudu 5 % nooremad kui 25 aastat ja 13 % olid vanemad kui 54 aastat. Kuid ka 25–54-aastaseid hõlmav vanuserühm ei olnud homogeenne. 25–30-aastaste osatähtsus laenude lõpptarbijate hulgas võib aidata paremini mõista mikrokrediidirahastu „Progress” võimalusi, aidata noortel tööd leida. Ligikaudu 10 % rahastatud mikroettevõtete töötajatest olid nooremad kui 25 aastat ja 12 % olid vanemad kui 55 aastat.

Soolist kuuluvust kajastavad andmed olid väga erinevad. Kui Bulgaaria vahendajal *Mikrofond*, kes tegutseb eelkõige maapiirkondades, oli klientide hulgas naisi ainult 28 %, mis on väiksem riigi keskmisest naisettevõtjate osatähtsusest (31 %) ¹², siis Brüsselis asuva vahendaja *microStart* klientide seas oli naisi 54 %. See on tunduvalt suurem kui riigisisene keskmine naisettevõtjate osatähtsus (29 %).

Muude ebasoodsas olukorras olevate rühmade osas osutasid 2011. aasta septembris esitatud kahe mikrolaenupakkuja aruanded, et nad ei olnud andnud laenu ühelegi puudega ettevõtjale. Siiski teatas *Mikrofond*, et 18,8 % tema klientidest moodustavad vähemusrühmad, näiteks romade kogukonnad maapiirkondades, kus ta tegutseb. *MicroStart* kinnitas, et paljudel tema klientidel on sisseändetaust ning 93 % neist on sündinud välismaal. Aruandlusvormi tuleb kohandada, et sellised andmed kajastuksid ametlikes aruannetes.

Nelja mikrolaenupakkuja esitatud teabe põhjal oli toetatud mikroettevõtete töötajatest ligikaudu 1 % puudega ning 8 % kuulus vähemusrühma.

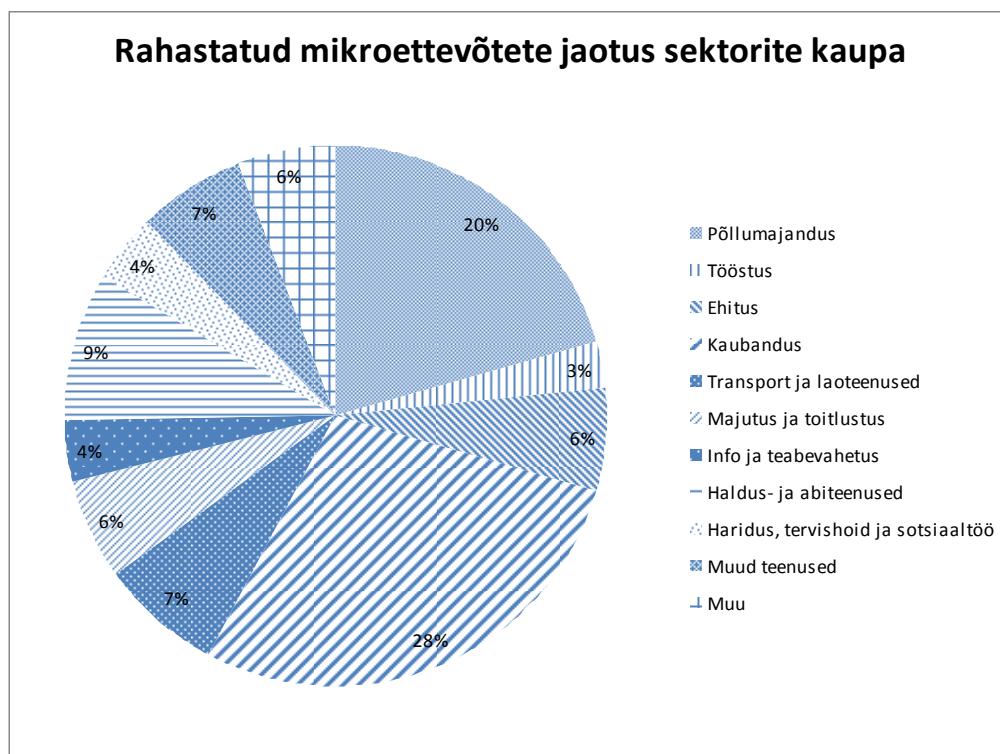
Arvestades valimi väiksust, on veel liiga vara teha järeldusi mikrokrediidirahastu „Progress” sotsiaalse ja tööhõivealase mõju kohta. Siiski osutavad mikrolaenu pakkujate sihtrühmad ja esimesed märgid mikrokrediidirahastu tegeliku mõju kohta, et rahastu aitab luua töökohti ja toetab ebasoodsas olukorras olevaid elanikkonna rühmi, mis on kooskõlas poliitilise eesmärgiga edendada finantsalast kaasatust.

Ettevõtete jaotumine tegevusalade ja geograafilise paiknemise lõikes.

2011. aasta septembriks aruande esitanud viie mikrolaenupakkuja andmete kohaselt tegutsesid 1 079 mikrolaenusaja mitmesugustes valdkondades. Kõige rohkem oli kaubandusettevõtteid, mis moodustasid 28,5 % toetatud mikroettevõtetest, järgnesid põllumajandusettevõtted 20%ga.

¹²

Euroopa Komisjon „Naiste ja meeste võrdõiguslikkus – 2010”, KOM (2009) 694 (lõplik).

Põllumajandussektori mikroettevõtete suurt osatähtsust võib selgitada Rumeenia ja Bulgaaria maapiirkondadele keskendunud vahendajate *Patria Credit* ja *Mikrofond* osalusega valimis.

4. VASTASTIKUNE TÄIENDAVUS JA KOOSKÕLASTAMINE EUROOPA LIIDU MUUDE RAHASTAMISVAHENDITEGA

Mikrolaenu pakkuja vajab tavaliselt kapitali, et koostada mikrolaenude portfelli ja töötada välja riskijagamistahendid, et vähendada portfelliga seotud riske. Samuti vajab ta stardikapitali ja muud mitterahalist tehnilist abi, et luua või parandada oma haldussuutlikkust.

Viimastel aastatel on mikrorahastamisele juba osutatud mitmesugust abi ELi vastastikku täiendavate vahendite kaudu:

- mikrokrediidirahastul „Progress” on suur roll mikrolaenude rahastamisel.
- Mikrolaenude tagatised on juba kättesaadavad konkurentsivõime ja uuendustegevuse programmi raames. Praeguse seisuga täiendavad konkurentsivõime ja uuendustegevuse programm ning mikrokrediidirahastu „Progress” teineteist. Põhimõtteliselt antakse mikrolaenu tagatise konkurentsivõime ja uuendustegevuse programmi raames vaid siis, kui lepingut ei ole võimalik sõlmida mikrokrediidirahastu „Progress” raames, kas geograafilise asukoha (ELi mittekuuluv riik), maksimumsumma suuruse või portfelli puhtkaubandusliku suunitluse tõttu. Euroopa Investeeringufond on avaldatud oma veebisaidil suunised tehingute jaotuse kohta, et juhendada mikrolaenu pakkujaid taotluse esitamisel.

- Selleks et edendada ELi mikrolaenude pakkujate tegevust, eraldati Euroopa Parlamendi ettevalmistava tegevuse raames teatav summa stardikapitali tarbeks, et aidata suurendada mikrolaenude vahendajate suutlikkust. Näiteks vahendajad *microStart* ja *Qredits* on saanud toetust nii mikrokrediidirahastu „Progress” kui ka Euroopa Parlamendi ettevalmistava tegevuse vahenditest. Kuna ettevalmistav tegevus oli katseprojekt, siis praeguse finantsraamistiku vahenditest stardikapitali enam ei rahastata. Siiski, võttes arvesse algatuse edu, lisas komisjon sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programmi raames pakutavale mikrorahastamise toetamise vahendile suutlikkuse suurendamist käsitleva elemendi (vt ka punkt 5).
- Algatuse JASMINE raames, mille eesmärk on parandada mikrolaenu pakkujate suutlikkust mitmes valdkonnas (institutsionaalne juhtimine, infosüsteemid, aruandluse normid ja riskijuhtimine), võivad laenupakkujad taotleda oma organisatsiooni hindamist ja/või noteerimist ning seejärel nõustamist ja kohandatud koolitust, et kõrvaldada leitud puudused. Algatus JASMINE aitab mikrolaenu pakkujatel end ette valmistada, et saada täiendavat toetust. Mitu JASMINE algatuse toetusesaajat on taotlenud edukalt toetust ka mikrokrediidirahastu „Progress” raames, näiteks *JOBS MFI* (Bulgaaria), *Mikrofond* (Bulgaaria), *Créasol* (Prantsusmaa), *Qredits* (Madalmaad), *Patria Credit* (Rumeenia) ja *FAER* (Rumeenia). On ka vastupidiseid näiteid, kus mikrokrediidirahastu „Progress” raames toetust saanud vahendajad (*Qredits* ja *microStart*) on hiljem taotlenud toetust algatuse JASMINE kaudu. See näitab nende kahe algatuse vastastikust täiendavust¹³.
- Mikrokrediidirahastu „Progress” täiendab ka struktuurifonde. Mitmed liikmesriigid kasutavad Euroopa Sotsiaalfondi, et rahastada ettevõtluse arendamise teenuseid, nagu alustavate ettevõtete juhendamine ja koolitus. Need teenused suurendavad uute ettevõtete ellujäämise määra, isegi kui nad on mikrolaenu pakkujate jaoks kulukad. See on põhjus, miks mikrokrediidirahastu „Progress” raames toetatavad mikrolaenu pakkujad peavad tegema koostööd organisatsioonidega, kes neid teenuseid osutavad, eelkõige nendega, kelle tegevust rahastatakse Euroopa Sotsiaalfondist.
- Komisjon on lihtsustanud vastastikust õppimist selles valdkonnas, rahastades kaasava ettevõtluse praktikakogukonna tegevust. See Sotsiaalfondi (ESF) korraldusasutuste võrgustik on välja töötanud mitu vahendit, mis hõlmavad meetmete kavandamist, kvaliteedijuhtimist, ettevõtlusharidust, juurdepääsu rahastamisele ja integreeritud ettevõtluse tugiteenuseid. Need vahendid on ette nähtud selleks, et aidata poliitikakujundajatel parandada tugisüsteeme, et ettevõtlus oleks toimiv lahendus kõigi ühiskonnaliikmete, sh ka ebasoodsas olukorras olevate rühmade puhul. Vahendite kirjeldus on kättesaadav Internetis¹⁴.

¹³ Euroopa Liidu sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programmi (vt punkt 5) jätkamiseks kavandatud vahend eeldab, et mikrolaenu pakkujad rakendaksid kõrgeid kvaliteedistandardeid, mis on kooskõlas Euroopa mikrolaenude pakkumise käitumisjuhendi põhimõtetega.

¹⁴ www.cop-ie.eu.

- Mõned liikmesriigid ja piirkonnad kasutavad osa oma struktuurifondide assigneeringutest, et parandada kas otse või haldusfondide kaudu (sh algatuse JEREMIE kaudu) mikroettevõtjate juurdepääsu rahastamisele.

5. JÄRELDUSED JA TULEVIKUVÄLJAVAATED

Kuigi mikrokrediidirahastu „Progress” on täielikult toiminud vaid veidi rohkem kui aasta, võib juba teha mitmeid positiivseid järeldusi. 18 sõlmitud lepingut tõendavad, et mikrokrediidirahastu „Progress” vastab ELi mikrolaenu pakkuja väga mitmesugustele vajadustele. Eeldatakse, et 2012. aasta lõpuks sõlmitakse lepingud ka Austria, Belgia, Saksamaa, Iirimaa, Itaalia, Rootsi, ja Ühendkuningriigi mikrolaenupakkujatega. Mikrolaenupakkujate aruanded näitavad, et rahastu on mõjutanud positiivselt nii tööhõivet kui ka sotsiaalset kaasatust. Komisjon uurib koos Euroopa Investeeringufondiga, kuidas täiustada sotsiaalset mõju kajastavat aruandlusraamistikku.

Komisjon on teinud ettepaneku jätkata järgmisel finantsperioodil 2014–2020 mikrorahastamise toetamist kõikjal Euroopa Liidus sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programmi raames¹⁵. See võimaldaks luua eduka vahendaja mudeli, pakkuda jätkuvalt mitmekesist tootevalikut, vahetada parimaid tavasid ja edendada finantskaasamist, tugevdades vähese kaasatusega turusegmente. Üks kriitiline märkus praeguse eelarveperioodi kohta on see, et ELi toetused mikrorahastamise edendamiseks on hajutatud mitme üksteist täiendava programmi vahel. Kavandatud sotsiaalsete muutuste ja innovatsiooni programmiga püütakse luua ühtne raamistik mikrorahastamise toetamiseks. Toetudes Euroopa Parlamendi ettevalmistava tegevuse raames saadud kogemustele, tehakse mikrolaenu pakkuja kättesaadavaks rahalised vahendid suutlikkuse suurendamiseks ning tehnilise abi kasutamiseks. Mikrorahastamisskeeme, suutlikkuse suurendamise meetmeid ja ettevõtluse tugiteenuseid on kogu ELis endiselt võimalik rahastada struktuurifondide (ERF ja ESF) kaudu, mida komisjon haldab koostöös liikmesriikide pädevate asutustega.

¹⁵

KOM(2011) 609 lõplik.